

304

Onderzoek en beleid

Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing

G. Odinet

D. de Jong

J.B.J. van der Leij

C.J. de Poot

E.K. van Straalen

BOOM | **LEMMA**
UITGEVERS

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Inhoud

Afkortingen	13
Samenvatting	17
Deel I Introductie	37
1 Inleiding	39
1.1 Probleemstelling en onderzoeksvragen	40
1.2 De opzet van het onderzoek	42
1.2.1 Gebruikte onderzoeksmethoden	42
1.2.2 De vergelijkingslanden	43
1.2.3 De Nederlandse politieregio's	44
1.2.4 Het empirische onderzoek: de selectie van respondenten in Nederland	45
1.2.5 Selectie van respondenten in de vergelijkingslanden	46
1.2.6 Werkwijze van het empirisch onderzoek	46
1.3 De opbouw van dit rapport	47
2 De telefoon- en internetmarkt	49
2.1 Telefoonmarkt	49
2.2 Het internet	51
2.3 Grenzen aan de aftapbaarheid	52
Deel II Het gebruik van de tap in Nederland	55
3 Regulering van het tappen in Nederland	57
3.1 De Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden	57
3.2 Uitgangspunten van de wet BOB	58
3.3 De bijzondere opsporingsbevoegdheden	59
3.3.1 De ingrijpendheid in de persoonlijke levenssfeer	60
3.3.2 Verdenkingsgraad	62
3.3.3 Tegen wie ingezet	63
3.3.4 Duur	63
3.3.5 Toestemmingsprocedure	63
3.3.6 Gronden	64
3.4 Specifiek voor de tap	65
3.5 Geheimhouders	66
3.6 Notificatie, vernietigen en gebruik voor ander doel	69
3.7 Hoofdstuk 13 van de Telecommunicatiewet	71
4 Wat is een tap en hoe komt deze tot stand?	73
4.1 Wat is een telefoontap?	73
4.2 Verkeersgegevens van communicatie	74
4.3 Historische verkeersgegevens van e-mail- en internetverkeer	75
4.4 Wat is een internettap?	75

4.5	De procedurele weg van een tap	76
4.5.1	Spoedtap	76
4.5.2	Het uitwerken van taggesprekken	77
4.5.3	Notificeren en vernietigen	78
4.6	Het CIOT	78
4.6.1	Hoe verloopt een aanvraag?	80
5	De tapstatistieken in Nederland	81
5.1	Telefoontaps	81
5.2	Historische verkeersgegevens	82
5.3	Statistieken internettap	82
5.4	Voorbeeldcasus	83
6	De telefoontap in de praktijk	85
6.1	Schets van de inzet bij verschillende misdrijven	85
6.2	Doelen	91
6.2.1	Traceren	91
6.2.2	Sturing	92
6.2.3	Bewijs	93
6.3	Overwegingen om te tappen	94
6.3.1	Proportionaliteit en subsidiariteit	95
6.3.2	Capaciteit	100
6.3.3	Gemak	103
6.3.4	Persoonlijke voorkeur van de teamleider	103
6.3.5	Tapcultuur	104
6.4	Wie wordt er getapt?	106
6.5	Aantal taps per onderzoek	107
6.6	Spoedtap	107
6.7	CIOT	109
6.7.1	Hoeveelheid bevestigingen	109
6.7.2	In control statement	110
6.8	Opvragen verkeersgegevens	111
6.8.1	Historische verkeersgegevens	112
6.8.2	Toekomstige verkeersgegevens	114
6.9	Uitluisteren en uitwerken	115
6.10	Tolken	118
6.11	Verlengen of afsluiten	121
6.12	Opbrengsten	123
6.12.1	Bewijs	123
6.12.2	Sturing	124
6.12.3	Traceren	124
6.12.4	Restinformatie	125
6.13	Geliefd en waardevol?	126
6.14	Wat beïnvloedt de opbrengst?	127
6.15	Stealth-sms	130

6.16	IMSI-catcher	132
6.17	Geheimhouders	133
6.18	Privacy	135
6.18.1	Verdachte of betrokkene	135
6.18.2	Mate van inbreuk	137
6.19	Notificeren en vernietigen	138
6.19.1	Plichtsgetrouw?	139
6.19.2	Moment van notificeren	140
6.19.3	Meningen over notificeren	140
6.19.4	Nadere informatievoorziening en klachten	143
6.19.5	Derdenbescherming	144
6.19.6	Vernietigen	145
6.19.7	Uitzonderingen	147
6.19.8	Concluderend	148
6.20	Administratieve last van de tap	148
6.21	Knelpunten van de tap	150
6.22	Samenvattend	151
7	De internettap in de praktijk	155
7.1	De inzet van de internettap	156
7.2	Uitwerken en verbaliseren	159
7.3	Hoeveelheid opgeslagen data en privacy	160
7.4	Geheimhouders en de internettap	163
7.5	Aftapbaarheid	165
7.6	Concluderend	167
8	Alternatieven voor de tap	169
8.1	Factoren	169
8.1.1	Misdrijf	169
8.1.2	Capaciteit en prioriteit	171
8.1.3	Voorkeur	172
8.1.4	Kennis en ervaring	173
8.1.5	Doorlooptijd onderzoek	173
8.1.6	Administratieve hobbels en stroperige procedures	173
8.2	Bewust opsporen zonder de tap	174
8.3	Alternatieven voor de tap?	175
8.4	Concluderend	177
Deel III	Het gebruik van de tap in Engeland en Wales, Zweden en Duitsland	179
9	Het gebruik van de tap in Engeland en Wales	181
9.1	Het Engelse strafrechtssysteem	181
9.1.1	Karakteristieken	181
9.1.2	Enkele organen binnen het Engelse strafrechtssysteem	183
9.1.3	Fasen in het strafproces	186

9.2	De telefoon- en internettap in de praktijk	189
9.2.1	Het tapbevel en het autorisatieproces	189
9.2.2	Verzoeken om gebruik te maken van abonnee- en verkeersgegevens	196
9.2.3	Het gebruik van de tap	198
9.2.4	Het gebruik van telecommunicatiedata als bewijs	203
9.3	Waarborgen bij het gebruik van heimelijke opsporingsmiddelen	204
9.3.1	Inbreuk op het recht op privacy	204
9.3.2	Investigatory Powers Tribunal	208
9.4	Concluderend	208
10	Het gebruik van de tap in Zweden	213
10.1	Het Zweedse strafrechtssysteem	213
10.1.1	Karakteristieken	213
10.1.2	Enkele organen binnen het Zweedse strafrechtssysteem	215
10.1.3	Fasen in het strafproces	217
10.2	De telefoon- en internettap in de praktijk	217
10.2.1	Het tapbevel en het autorisatieproces	218
10.2.2	Machtigingen voor het gebruik van verkeersgegevens	222
10.2.3	Het gebruik van de tap	225
10.3	Waarborgen bij het gebruik van heimelijke opsporingsmiddelen	227
10.3.1	Inbreuk op het recht op privacy	227
10.3.2	Openbaar Vertegenwoordiger (Offentliga Ombud)	228
10.3.3	Veiligheid- en Integriteitbeschermingscommissie	229
10.3.4	Notificatie	229
10.4	Concluderend	230
11	Het gebruik van de tap in Duitsland	233
11.1	Het Duitse strafrechtssysteem	233
11.1.1	Karakteristieken	233
11.1.2	Enkele organen binnen het Duitse strafrechtssysteem	235
11.1.3	Fasen in het strafproces	237
11.2	Het gebruik van de telefoon- en internettap in de praktijk	238
11.2.1	Het tapbevel en het autorisatieproces	240
11.2.2	Het gebruik van de telefoon- en de internettap en af luisterapparatuur	245
11.3	Waarborgen bij het gebruik van heimelijke opsporingsmiddelen	249
11.3.1	Inbreuk op het recht op privacy	249
11.3.2	Notificatie	250
11.4	Concluderend	252

Deel IV Slotbeschouwing	255
12 Slotbeschouwing	257
Summary	271
Literatuur	291
Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie	299
Bijlage 2 Notificatiebrieven	301